

LA NEU ETERNA

Josep Planaspachs

*A la meva àvia Alberta, nascuda en el segle de les dues
incògnites, a frec de neu eterna, el dia
vuit del sisè mes de l'any nou al revés.*

I

Demà vindrà el futur fràgil, el foc de palla,
i un munt d'ulls clucs esdevindran ulls cecs.

Ara és demà, i he de malviure aquest mirall
de la venjança, i també el tant per cent
de les profètiques juguesques sàvies.

Al bell mig de tota illa, al desert sense sorra,
m'ennuega l'atzar que rememoro
amb la tristesa al ventrell ple de por.

II

Quan em feia por l'odi em vàreu dir
que no patís d'insomni per un temps
encara tan llunyà com aquell sol agònic
que el llampec espectral ens feia tan distant.

Ara és demà i veieu el resultat,
l'experiment fallit i les despulles
ran del llac blau que mig riu, que mig plora,
curull de feres abans impensables:
la idea feta nua veritat.

Mireu aquest pastís de cabell d'àngel
i d'en banyeta cobert per la tinta
simpàtica amb què vàreu colorar
un món antic. Ara teniu les ombres
i el sol ennuvolat per la malura.

Ja no resten paraules: l'oli brut
ha fet gran taca sobre un món de somnis.

III

Fundacions arreu de l'univers
potser seran les veritats del conte
quan un demà que ja és avui enceti
pàgines d'odi i de respecte als llibres
encara sense fulls, sense cap títol
ni portadella ni portada o nom
que esborrin l'esglai d'aquells temps passats.

Llum dels estels, prop de la llar vivífica,
em ressuscita somnis d'infantesa.

IV

La pols i l'aigua, i l'endemà endeví
d'aquells taüts de fira, un taumaturg
que endreci les lleganyes dels ulls cecs,
que despari la taula dels fantasmès.

Pols, aigua sense pluja i els vestigis
infèrtils de crineres de cavalls
que munten l'egua, de tòtils gripaus
que esdevindran potser tot un món nou,
que munten egües, rucs i gripaus tòtils,
mentre una neu grisosa va quallant
mutants cercant encara les despulles
dels cossos morts sobre la terra estèril.

La pols i l'aigua tèrbola han cobert
aquella negra neu que grisejava.

V

Desert intacte, grotesc inquiet
de l'ombra i de la pluja de partícules
estranyes, allunyat del mar festiu,
incongru -tabacaire del tabac
de tan bona fumada-, els peixos lliures,
alliberats per sempre del servatge
d'infèrtils ganyes, les filles neptúniques
amb foc prudent al gris trident de palla.

Desert ombrívol de l'instant guanyat,
en un segon, per sis bilions d'àtoms.

VI

Poble enrunat, casalots i cascàrries
d'ovelles fòsils, llana de museus,
espitlleres de murs ensulsiats,
reialme de corquim i d'escorrancs,
pluja de morts -patum-patam-: Bergera
sorda després d'aquest corpus de sang.

No resten càrrecs al judici d'ombres:
els jutges còmics han fugit enllà,
més enllà de tenebres on la pols
ara nomena un consistori buit,
les butaques d'orelles, la platea
d'un escenari bord com aquell món.

Solitaris carrers on ara els corcs
del pa i de la pomera se la campen
com poden, tot fent la viu-viu, plorant
amb joia enmig del quer cec, solitari,
altíssim que, esglaiat, s'ha fet ja tomba
dels records soterrats sota les veus

del poble fràgil, desnonat, desèrtic.

VII

Vull escriure la història del futur
i s'esmussa la ploma de l'ocell
que entreveu el destí del seu plomatge
amb noces i colors brillants: trempera
follada ja no em cal, sembla que diu,
mentre la fàbrica del seny reposa
i surt el fum errívol -un compàs
d'espera i de silenci- per la negra
xemeneia curulla de neu bruta
i d'excrements d'un munt d'ocells estèrils.

VIII

D'ulls ferit, m'abandono a veure beure'm
al bon raig la ferida corglaçant.

I ara sóc mirall d'odis: un no-res
que interroga la imatge, que és sotmès
-nu a la gàbia- a l'arbitri de les ombres.

¿Podria irrompre dins del somni d'altri?
¿De dret en dret, hauria de jutjar
i ser alhora el botxí de la victòria?

Mai no ho sabré, perquè ara només sóc
un llibre més, solitari, colgat
sota embigats plens d'òxid i records:

la pols inerta, fil sense taràntules.

IX

Llibres farcits de fórmules i pólvores,
tórtores turques al cel, i la fira
-les tómboles, tarots d'ala ampla i sort-,
llibres arreu per a tothom (encants
d'un llibre, un ral: mil pàgines per sou),
llibres vells, llibreters, les botiguetes,
obres completes: l'inici, la fi
del paradís enquadernat, dels folres
que aquells infants celaven amb ulls clucs.

Obres completes i l'inici, fi
de l'opereta. (*Cau el teló amb fúria.*)

SEGON FUTUR - ELS QUINZE FORATS

X - Forat primer

El teu mirall serà l'espill de l'aire
i el vailet un al·lot de pedra antiga,
la sageta assassina que congrega
els consellers de les llengües celades.

Memòria bastarda, insolent: el dol
esclata i el proverbi fuig, dansaire.

L'illa no hi és, i la llengua del signe
s'emmiralla a fronteres sense patge.

Els badalls enduriren tota veu
i fins demà la babilònia esclava
romandrà dins la cambra dels coàguls.

Ja no es pot caminar damunt les aigües:
el bergantí no té beat triat
que el meni per glaceres impensables.

La neu s'ha fos sobre més neu
i el gel esclata.

XI - Forat segon

Ahir la mare-arrel volia una resposta,
avui dolors inútils malversen els camins:
ara és demà, i el parteratge immòbil
furta un sac d'ossos i torna a l'abisme.

Terratrèmols van enrunar
l'espai mort de cada forat
que abans era cercle, rodona
de mans i de llengües estranyes
cercant la nuesa del temps,
retuda tota displicència
i el mal -referible- a punt
d'allargar les busques, la fosca
bategant als llibres del geni,
negat per l'imperi dels cecs.

Mare-roda, l'esclat àuric d'un sol instant
et colgà sota terres sense cucs per mirar-te.

XIII - Forat tercer

T'has adormit, breu Bergera,
molt lluny de la fosca balba.

Mireu com dorm el xiprer
que guarnia les paraules
dels ulls esclaus i del cerç
que rondinava a trenc d'alba.

Cossos oblidats, brevíssim
racó de sang -la memòria-
on els cucs ja no rosequen
els botxins de les històries
assassines de les hores.

Ha plogut tant que el camí
és ple de bèsties salvatges
un diumenge qualsevol
dels diumenges que no manquen:
les cares són als tarots
de la gent que ja no balla.

El mestre veu la planura
del seny de l'illa de rauxes.

-Ara ja teniu les feres
i me'n vaig a la muntanya.

Volíeu la negra neu
i ara no teniu ni palla.

Heu pujat amb el peu ferm
la dreuera tan sobtada.

Mireu cap avall, mireu.

¿Què veieu... no res... la capsa...?

Els forats són quinze mots
i setze fils té l'espasa.

XIII - Forat quart

La roda fuig,
el vent se'n va.

Silenci breu
a l'illa en pau.

La llum se'n va.

¿Per què se'n va,
la llum? ¿Per què,
per què se'n va?

El bosc s'acosta,
l'espai se m'obre.

Ingrat crepuscle:
la nit avança,
la por cavalca.

XIV - Forat cinquè

Els esclaus feixucs vivíem
més enllà de la negror
mentre l'atzar congelava
la física de la pluja.

Els silencis impossibles
destrien àtoms perduts,
fugitius que ja no espanten
carícies d'interiors.

I perseguíem el nom:
era palíndrom el món
del mot que el tom de la vida
llegia de tomballons.

XV - Forat sisè

Hac-dos-o-dos
i la por al cor.

Ema-ce-dos
i suor al cos.

Ela-essa-de
i ve el leprós.

Pe-u-te-a
amb l'enfadós.

O-ena-u
en món que és mil.

Quatre-cinc-u,
que es crema el fil.

És temps de sòl,
és temps de dol.

(Catorze i tres
fan setze i prou.)

Sis forats i sis vides,
sis nombres i sis morts,
sis ratlles, Forané,
sis espais i sis jutges,
sis deserts de memòria:
sis versos que són sis

(o potser set i prou).

XVI - Forat setè

Primavera-rerevera,
el temps ha fet un bon àpat:
l'home nu menja rialles.

A l'illa de quatre bandes
només hi resten carcasses.

Després de l'incert viatge
ja no és fàcil tenir ales.

El luxe dels pardalets
sol·licita a mans besades
les despulles de vestals
sense cap, matriu ni trau.

Les lleganyes dels ulls
són querubins a l'alba.

Els cucs han menjat promeses
a l'estiu, vora la platja.
Fill de la sorra, l'esclau
és la nau, la morta clau
que obre la cursa d'orats:
els panys dels esclaus del somni.

Inconegut, has guanyat de carrera
la cursa breu del milió de passes.

XVII - Forat vuitè

Delícies de càntics, viatges
cremant llibres -quatre, cinc, u-:
embogit, regelleixo els buits
de les absències saboroses.

Hem fet a poc a poc camí
i el cementiri dels vaixells
dorm, ben ignot, sota les aigües
desolades on no hi ha ceptre.

Dins del mirall, veig el silenci
d'un món bufat de fira en fira.

XVIII - Forat novè

La por viu dins de la fòbia
de tots els àmbits il·lícits
i dins dels vespres clarosos
on dormiten els estels.

L'escorça és com el mirall
del reialme de la veu.
Llenya inventada, lleial,
prop d'un nou foc d'artifici
que perd l'oblit i l'encalça
per avingudes negades.

Indòmits, els mots són urpes
que amenacen l'esgarip
de la natura ja morta,
ennegrida als cims altíssims
dels miralls buits de les cases.

El ratpenat de la mort
ja no és caverna: idees
d'oli brut i espès, gemecs
d'amagatons dins la llàntia
del llibre vell de la palla.

XIX - Forat desè

De fit a fit, l'instant
sepulta els marmessors
dins cavernes llunyanes
de llum i de tenebra.
Els camins de l'albada
porten nusos, espases
amb setze fels i fetges,
a l'inrevés del rost
bell camí de la cambra
tan sols imaginada.

Mida de mi mateix
-la notícia robada-,
escampo les matrius
dels ocellots de marbre.

S'ha desfet l'ordre amb brusquedat
-esgüells als merlets del castell-
i la groga fortor de sang
té encara seixanta-sis noms:
els noms dels budells de l'albada.

XX - Forat onzè

Sorra de pedra al forat, el rellotge
perd sang i consola l'alè de l'aire:
forats muts, tan eixuts com la badia
muda on s'ancora el penó, capfoguer
visionari del foc atzarós,
l'auditori i el joc, els jugadors
de banda a banda, tremolen destrals
i el foc follet es trasmuda en barjaula,
la cambra a punt, el misteri del somni,
la vall perduda i els microbis àvids
que ja són tan a prop com la tempesta
i el talismà -els flascons d'espai buits
de temps, d'argent viu, de paraules àcides-,
la por del silenci bastit damunt
taüts neutrals, intemporals, metòdics.

XXI - Forat dotzè

El neguit i el brogit d'un llit de mots
enfonsant-se en la pau del dia clar,
claror de l'aire nu que no em farà
besar aquell bes d'aroma a l'inrevés
que ningú -ningú o tu, que no hi ets-,
farà en el llibre mestre sense text.

Han esclatat els forrellats de l'alba,
però no escolto les passes, els glops
dels cavallers dins l'estança gebrada.

T'adorms, branca dels núvols, mentre els jutges
ja no senten els crits de les naus dòcils:
tempestes revifades, estranyíssimes
-apàtiques, rebels-, tan inexactes
com els solcs de la terra que reviu
el malson de la neu neguitejada.

XXII - Forat tretzè

El monestir de l'aire és buit.

El clot on dorm l'albat, bramula.

L'illa és deserta i cap orat
ja no passeja les entranyes
ni la sangassa del nounat
pels límits de l'antiga crosta
espellussada del botxí.

La música m'ofega
els laments, a trenc d'alba,
quan camino damunt
l'aigua sorda del llac.

La música és silenci
i ja no hi ha bellesa
dins dels somnis trencats
per la negra neu grisa
-negra neu, grisa neu-,
que ara és neu eternal.

XXIII - Forat catorzè

La solitud revé i el càntic blau
és lluny, perdut dins paradís absent,
ja del tot impossible, a mitjanit
del somni: clam imperfecte demà,
i tanmateix avui la meva sang
enyora el forat de la fosca clara,
miratge i cel d'argent, de matinada,
ara que el somni és buit i jo, ferit
de mort, no puc caminar pas a pas
damunt les màscares dels dotze rostres,
colgades pels records d'aquell vaixell
que ja no solca les mars solitàries.

XXIV- Forat quinzè

La immensitat a frec d'orella,
la roda al límit de l'espai,
la sang perduda a les matrius,
els crits tan àvids, els mots fràgils,
els udols negres del mur cec,
les hores brutes, l'esfondrall
de la impotència i el mirall
de negra neu: la gran borrasca.

I l'enderroc prop de la cendra,
l'esglai malmès, batent les ales
com ratpenat mig ofegat
a mitjanit del gran misteri,
la fosca tosca i el present
passat, el riu decrepít: serp
que a les palpentes vol futurs
de somni, l'hàbit de l'infant.

Per fi ets sol a l'erm paratge
mentre se't fon la blanca neu,
mentre la negra neu davalla:
la negra neu de la tenebra,
la grisa neu de la mortalla,
la neu eterna que ja es fon
-mig blanca encara, a frec de l'alba-
dins dels ulls clucs, mai cecs com ara.

TERCER FUTUR - EL DARRER CANT

XXV - EL FORAT NEGRE

Fugir, només fugir, perdre la por,
 temptejar l'odi i fer-ne conat d'ús,
 aprendre la lliçó de teniment
 i esverar les formigues alopèciques,
 triar les peladures de les pomes
 i encastar-les als trèvols verds i heràldics,
 fugir, poruc, per por de tenir por,
 fugir cridant -el cap badat de por-
 pels bladars tan immòbils, reus, blasmables.

Fugir cap al negre forat astut
 mentre el silenci es balma i l'univers
 estàtic desperta d'incògnit, mor
 per renéixer seixanta-sis vegades
 més, renitent a l'oblit de l'absència
 de llums perpètues, servitud de llums
 a l'entrada de fosc del joc de l'odi.

Fugir cap al forat inconnegut:

la negra neu -borrasca del passat-,
 la grisa neu -mortalla del present-,
 la neu eterna -imperi del futur-.

*La Pomera - Segur de Calafell -
 Cinctorres - Barcelona
 7-VIII / 23-IX-1993*

LA NEU ETERNA

PRIMER FUTUR - ADAGIO

- I *Demà vindrà el futur fràgil, el foc de palla*
 II *Quam em feia por l'odi em vàreu dir*
 III *Fundacions arreu de l'univers*
 IV *La pols i l'aigua, i l'endemà endeví*
 V *Desert intacte, grotesc inquiet*
 VI *Poble enrumat, casalots i cascàrries*
 VII *Vull escriure la història del futur*
 VIII *D'ulls ferit, m'abandono a veure beure'm*
 IX *Llibres farcits de fórmules i pólvores*

SEGON FUTUR - ELS QUINZE FORATS

- X Forat primer
 XI Forat segon
 XII Forat tercer
 XIII Forat quart
 XIV Forat cinquè
 XV Forat sisè
 XVI Forat setè
 XVII Forat vuitè
 XVIII Forat novè
 XIX Forat desè
 XX Forat onzè
 XXI Forat dotzè
 XXII Forat tretzè
 XXIII Forat catorzè
 XXIV Forat quinzè

TERCER FUTUR - EL DARRER CANT

- XXV El forat negre
-